

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี*
THE ACADEMIC ADMINISTRATIONS TO THE FOUR IDDHIPĀDA
DHAMMAS OF ADMINISTRATORS AFFECTING DESIRED
CHARACTERISTICS OF STUDENTS IN SCHOOLS UNDER THE
SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE OF NONTHABURI

พิชณันท์ ดำตะโก¹ และ พระมหาธำรงค์ จิตปุญโญ²

Pichanan Dumtako¹ and Phramaha Thamrong Jhitapunkho²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: ichanan.dum@student.mbu.ac.th

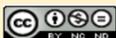
วันที่รับบทความ : 12 ตุลาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 16 ตุลาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 18 ตุลาคม 2568

Received 12 October 2025; Revised 16 October 2025; Accepted 18 October 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี 2) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Citation:

* พิชณันท์ ดำตะโก และ พระมหาธำรงค์ จิตปุญโญ. (2568). การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(6), 731-748.

Pichanan Dumtako and Phramaha Thamrong Jhitapunkho. (2025). The Academic Administrations To The Four Iddhipāda Dhammas Of Administrators Affecting Desired Characteristics Of Students In Schools Under The Secondary Education Service Area Office Of Nonthaburi. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(6), 731-748.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

นันทบุรี และ 3) ศึกษาอิทธิพลของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือการวัดผลและประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการบริหารหลักสูตร 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รองลงมาคือด้านจิตสาธารณะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านใฝ่เรียนรู้ และ 3) การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้ร้อยละ 55 ($R^2 = 0.55$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.74 และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สมการพยากรณ์ที่ได้คือ ในรูปคะแนนดิบ: $Y = 0.804 + 0.186(X_2) + 0.215(X_3) + 0.382(X_5)$ ในรูปคะแนนมาตรฐาน: $Z = 0.177(Z_2) + 0.216(Z_3) + 0.394(Z_5)$

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4, คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นันทบุรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the academic administration based on the Four Iddhipada principles of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Nonthaburi 2) to study the desirable characteristics of students in schools under the same jurisdiction; and 3) to investigate the influence of academic administration based on the Four Iddhipada principles on students' desirable characteristics. The sample group

consisted of 320 participants. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using a statistical software package. Descriptive statistics employed included frequency, percentage, mean, and standard deviation, while inferential statistics employed Stepwise Multiple Regression Analysis

The research findings indicated that: 1.The overall level of academic administration based on the Four Iddhipada principles among school administrators was high. When considering each aspect, the highest mean score was in instructional management, followed by measurement and evaluation, while curriculum administration received the lowest mean score 2.The overall level of students' desirable characteristics was also high. The highest mean score was in patriotism, religion, and monarchy, followed by public-mindedness, whereas lifelong learning had the lowest mean score 3. dimensions of academic administration based on the Four Iddhipada principles—instructional management, measurement and evaluation, and internal supervision—significantly predicted students' desirable characteristics at the .05 level. The model accounted for 55% of the variance ($R^2 = 0.55$), with a multiple correlation coefficient of 0.74 and a standard error of estimate of 0.41. The predictive equations were as follows Raw score equation: $Y = 0.804 + 0.186(X_2) + 0.215(X_3) + 0.382(X_5)$ Standard score equation: $Z = 0.177(Z_2) + 0.216(Z_3) + 0.394(Z_5)$

Keywords: Academic Administration, Four Iddhipāda Principles, Desirable Attributes of Students in Schools, Secondary Education Service Area Office of Nonthaburi

บทนำ

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีแนวทางและหลักการในการบริหารจัดการที่ชัดเจนและมี

ประสิทธิภาพ หนึ่งในหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมคือหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่น มีความพากเพียร และใช้ปัญญาในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เมื่อผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการได้อย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้ครูมีแรงบันดาลใจในการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมอย่างสมดุล งานวิจัยเรื่องนี้จึงมีความสำคัญ ในการศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ว่าจะมีส่วนช่วยสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างไร และสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) การสร้างคุณลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางการบริหารงานวิชาการ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

ในด้านแนวทางการบริหารงานวิชาการนั้น มีข้อเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยเฉพาะ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจรักในงาน วิริยะ ความเพียรพยายาม จิตตะ ความตั้งใจใส่ใจ และ วิมังสา การใช้ปัญญาใคร่ครวญแก้ปัญหา (พระธรรมปิฎก, 2543) หลักการดังกล่าวสามารถเป็นแนวทางเชิงจิตวิทยาและจริยธรรมที่ช่วยเสริมพลังใจและทิศทางการทำงานของผู้บริหารและครูให้เกิดประสิทธิภาพ โดยงานวิจัยของ สุพัตรา (2564) พบว่าผู้บริหารที่ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการวางแผนและขับเคลื่อนงานวิชาการ สามารถสร้างแรงบันดาลใจแก่ครู ทำให้ครูมีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้การนิเทศการสอนเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมากกว่าการตรวจสอบเอกสาร สุภาภรณ์ พันธุ์เพ็ญ (2559) การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการวางแผน จัดระเบียบ และควบคุมกิจกรรมด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรทั้งด้านการสอนและ

การวิจัย ปรัชญา พุฒินันท์ (2560) การบริหารงานวิชาการ คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกิจกรรมด้านการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตร การสนับสนุน การเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพครู รวมถึงการจัดการทรัพยากร และการประเมินผล

จิราภรณ์ รัตนวงศ์ (2561) การบริหารงานวิชาการ คือ การจัดการและควบคุมกิจกรรมด้านการศึกษาภายในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การวางแผนพัฒนาหลักสูตร การสอนการประเมินผล การพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากร เพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีที่สุด รวมถึงการจัด การทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดปฏิทินการศึกษา จัดทำโครงการสอนและแผนการสอน จิตติมา วรณศรี (2557) การวางแผนงานวิชาการ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ในการดำเนินงานทางวิชาการอย่างมีระบบ โดยมุ่งเน้นไปที่การบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจนและมีคุณภาพสูง กระบวนการนี้รวมถึงการวางแผนในหลาย ๆ ด้าน เช่น การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) การวางแผนงานวิชาการ เป็นกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและจัดทำแผนงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การศึกษา โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการประเมินผลเพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ญัฐพงษ์ ปรีชานนท์กุล (2563, หน้า 82-83) การจัดการเรียนการสอน หมายถึง ผู้บริหารจะต้องเห็นว่า งานวิชาการเป็นงานหลักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายของครู เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย สถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กำหนดเวลาเรียน และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน แล แนะนำวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้การสอนให้ได้ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการส่งเสริมสนับสนุนให้ครู อาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการศึกษาผู้เรียนเป็น

รายบุคคลเพื่อจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกลไกหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจ เสริมความมุ่งมั่น และพัฒนากระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้บริหารและครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การบริหารงานที่ยึดหลักอิทธิบาท 4 ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี และสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับประเทศต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี
3. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้ การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นมาของปัญหาการวิจัย การจัดการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) การสร้างคุณลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางการบริหารงานวิชาการ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ชลธิชา สันติธร (2563) การบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดการ การควบคุมกิจกรรมด้านการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพครู และการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สุชาดา พวงงาม (2563) การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการวางแผน พัฒนา และดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาศักยภาพครู และการประเมินผลการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาศักยภาพของครู การจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน และตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาของสังคม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นมาของแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย (2539) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 (อิทธิ = ความสำเร็จ, บาท = ธรรมเป็นเหตุปัจจัย) เป็นหลักธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เป็นแนวทางในการบรรลุความสำเร็จ ไม่ว่าจะในด้านการปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุพระนิพพาน หรือแม้แต่การดำเนินชีวิตทั่วไป โดยปรากฏใน พระไตรปิฎก เล่มที่ 23 สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค (อิทธิบาทสังยุต) ว่า เป็นธรรมที่ทำให้บุคคล “เจริญได้ ทำให้มากได้”

หลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางหรือคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) ความตั้งใจจริงในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีแรงจูงใจภายในที่จะทำให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) วิริยะ (ความเพียร

พยายาม) ความขยันหมั่นเพียรในการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
3) จิตตะ (การมีสมาธิ) จิตใจจดจ่อกับงานที่ทำ โดยให้ความสนใจอย่างจริงจังและไม่วอกแวกไป
กับสิ่งรบกวนภายนอก 4) วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) วิเคราะห์สิ่งที่กระทำอยู่ เพื่อค้นหา
ข้อดีข้อเสีย วางแผน ปรับปรุง และพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากร
ทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ ซึ่ง
ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายงานวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 1,831
คน (ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการ
ศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ ซึ่งประกอบด้วย
ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายงานวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 320 คน ซึ่งกำหนด
ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) การกำหนด
ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ การสุ่มตัวอย่างที่เป็น
ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายวิชาการใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random
sampling) และการสุ่มตัวอย่างที่เป็นครูใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic random
sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการ
การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูล
ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบเลือกตอบ (check list) จำแนกเป็น ตำแหน่ง
เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ
การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ โดยกำหนดองค์ประกอบหลักไว้ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงาน
หลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 2) ด้านการจัดการเรียนสอนตามหลักอิทธิบาท 4 3) ด้านการ

วัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1976) มีเกณฑ์การให้คะแนน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสายนทบุรี โดยกำหนดคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนไว้ 8 ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1976) ดังเกณฑ์การให้คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสายนทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการกรองแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัย เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสายนทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง
4. รวบรวมและตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสายนทบุรี 2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสายนทบุรี 3. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นนทบุรี

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นนทบุรี ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการ
วิเคราะห์ข้อมูล 2. ขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการ	18	5.63
หัวหน้าฝ่ายงานวิชาการ	18	5.63
ครูผู้สอน	284	88.74
รวม	320	100.00
เพศ		
ชาย	85	26.56
หญิง	235	73.44
รวม	320	100.00
อายุ		
20 – 30 ปี	87	27.18
31 – 40 ปี	155	48.44
41 – 50 ปี	59	18.44
60 ปีขึ้นไป	19	5.94
รวม	320	100.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	238	74.38
ปริญญาโท	79	24.69
ปริญญาเอก	3	0.93

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	320	100.00
ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	87	27.19
5 – 10 ปี	124	38.75
10 ปีขึ้นไป	109	34.06
รวม	320	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็น ครูผู้สอน จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 88.74 รองลงมาคือ ผู้อำนวยการ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.63 และหัวหน้าฝ่าย ผู้อำนวยการ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.63 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น เพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 73.44 และเพศชาย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 26.56 ผู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 31 – 40 ปี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 48.44 รองลงมา คือ 20 – 30 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 27.18 รองลงมา คือ 41 – 50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 18.44 รองลงมา คือ 51 – 60 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.94 วุฒิการศึกษา เป็นปริญญาตรี จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 74.38 รองลงมา คือ 79 คน คิดเป็นร้อยละ 24.69 รองลงมาคือ ปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93 และประสบการณ์ทำงานเป็น 5 – 10 ปี จำนวน 124คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 รองลงมาคือ 10ปีขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 34.06 และรองลงมาคือ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 27.19

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ดำเนินการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมการแปลผลตามเกณฑ์ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานวิชาการตามหลัก
อิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี

n=320

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4	ระดับการบริหารงานวิชาการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารงานหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4	4.47	0.62	มาก
ด้านการจัดการเรียนสอนตามหลักอิทธิบาท 4	4.56	0.57	มากที่สุด
ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4	4.52	0.61	มากที่สุด
ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4	4.49	0.63	มาก
ด้านกรนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4	4.48	0.62	มาก
รวม	4.50	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรีในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับ
แรก คือ ด้านการจัดการเรียนสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.57) รองลงมา
คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.61) สำหรับด้าน
ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการบริหารงานหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 ($\bar{X} =$
4.47, S.D. = 0.62)

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี

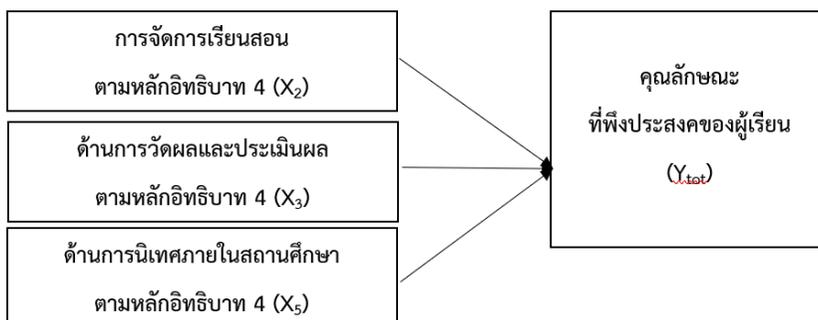
การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ดำเนินการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมการแปลผลตาม
เกณฑ์ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
ผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี

n=320

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4.51	0.60	มากที่สุด
ซื่อสัตย์สุจริต	4.28	0.71	มาก
มีวินัย	4.25	0.70	มาก
ใฝ่เรียนรู้	4.23	0.70	มาก
อยู่อย่างพอเพียง	4.31	0.68	มาก
มุ่งมั่นในการทำงาน	4.33	0.66	มาก
รักความเป็นไทย	4.39	0.65	มาก
มีจิตสาธารณะ	4.42	0.65	มาก
รวม	4.34	0.60	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ มีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.60) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ใฝ่เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.70)

ภาพที่ 4 ข้อค้นพบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี ที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่อยู่อันดับมาก โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับหลัก “ฉันทะ” และ “วิริยะ” เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้และการพัฒนาครูผ่านการนิเทศที่มี “จิตตะ” และ “วิมังสา” (Fullan, 2014; พิรศักดิ์ รัตนะ, 2561) ส่วนด้านการบริหารหลักสูตรได้คะแนนต่ำสุด ซึ่งอาจเกิดจากความซับซ้อนและข้อจำกัดเชิงระบบของหลักสูตรระดับชาติ (Cuban, 2013; น้ำเพชร บุตตีคำ, 2567) สำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเด่นด้าน “รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์” และ “จิตสาธารณะ” ซึ่งมาจากกิจกรรมที่เน้นความเป็นไทยและการบำเพ็ญประโยชน์ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560; สพฐ., 2562) ขณะที่ “ใฝ่เรียนรู้” ต่ำสุด แสดงถึงความท้าทายในการสร้างแรงจูงใจภายในผู้เรียน ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนการสอนที่ยังเน้นท่องจำมากกว่ากระบวนการคิดและการเรียนรู้เชิงรุก (Bandura, 1997; Trilling & Fadel, 2009; อารง ทศนาญชลี, 2561; กาญจนา อ่อนศรี, 2562; ศุภลักษณ์ โพธิ์ศรี, 2563; สุกัญญา เกิดก่อ, 2564) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรการบริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และการนิเทศภายในตามหลักอิทธิบาท 4 โดยเฉพาะ “การนิเทศภายใน” ที่ส่งผลสูงสุด เพราะเป็นกลไกใกล้ชิดกับครูและผู้เรียน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและพัฒนาคุณค่าภายในของผู้เรียน (อุษา สุตสงวน, 2561; McGee & Fraser, 2008; ศิริพร รัตนสุวรรณ, 2563; สมหญิง แสงทอง, 2562; ณัฐวุฒิ อินทร, 2561; ปิยนารถ เจริญสุข, 2564) ขณะที่ด้านการบริหารหลักสูตรและการพัฒนาบุคลากรไม่ส่งผลโดยตรง อาจเนื่องจากขาดการเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติจริงและขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (สุพจน์, 2563; สพฐ., 2565; UNESCO, 2021)

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน โดยเฉพาะการนิเทศภายในที่เน้นการมีส่วนร่วม การใคร่ครวญ และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การจัดการเรียนการสอน – สูงสุด เน้นส่งเสริมให้ครูรักในวิชาชีพ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ข้อที่ต่ำสุดคือ การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายการวัดผลและประเมินผล – สูง ส่งเสริมการประเมินหลายรูปแบบ ครอบคลุมศักยภาพผู้เรียน ข้อที่ต่ำสุดคือ การมีระเบียบการประเมินผลเป็นลายลักษณ์อักษร การบริหารงานหลักสูตร – ต่ำสุดในภาพรวมเด่นที่ผู้บริหารใส่ใจพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมครูรับผิดชอบต่อเป้าหมายต่ำสุดคือ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมทางวิชาการการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ – อยู่ในระดับมากเด่นที่มีความพยายามติดตามผลหลังการพัฒนา ต่ำสุดคือ การประเมินและปรับปรุงแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องการนิเทศภายในสถานศึกษา – อยู่ในระดับมากเด่นที่มีการรายงานผลนิเทศอย่างเป็นระบบต่ำสุดคือ การใช้ข้อมูลและดุลยพินิจในการเสนอแนวทางปรับปรุง 2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มากเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ – สูงสุด นักเรียนเคารพธงชาติ เพลงชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ – รองลงมา ร่วมมือในกิจกรรมส่วนรวมและจิตอาสา ชื่อสัตย์สุจริต – ระดับมาก ปฏิเสธการทุจริต ไม่ลอกงานผู้อื่น มีวินัย – ระดับมาก ตั้งใจเรียน แต่งกายถูกระเบียบ อยู่อย่างพอเพียง – ระดับมาก ยอมรับความแตกต่าง ปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมได้ดี มุ่งมั่นในการทำงาน – ระดับมาก พัฒนาตนเอง รับฟังคำแนะนำ รักความเป็นไทย – ระดับมาก ภูมิใจในวัฒนธรรมไทย เข้าร่วมกิจกรรมไทย ไม่เรียนรู้อื่น – ต่ำสุด ชอบตั้งคำถามและแสวงหาความรู้ แต่ยังขาดความตั้งใจฟังและจดบันทึกในชั้นเรียน 3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน (X_2) การวัดผลและประเมินผล (X_3) การนิเทศภายในสถานศึกษา (X_5) โดยสามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 55 ($R^2 = 0.55$) มีความสัมพันธ์รวมกัน $r = 0.74$ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการพยากรณ์คือ $\hat{Y} = 0.804 + 0.186(X_2) + 0.215(X_3) + 0.382(X_5)$ หรือในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.177(Z_2) + 0.216(Z_3) + 0.394(Z_5)$ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งมีอิทธิพลชัดเจนต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความรักชาติและจิตสาธารณะของนักเรียน ข้อเสนอแนะ 1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม

และพัฒนา กระบวนการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เนื่องจากผลวิจัยชี้ชัดว่าการนิเทศตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้บริหารควรใช้หลักฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาในการนิเทศครู เพื่อจูงใจ สนับสนุน และติดตามผลการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนทั้งในด้านพฤติกรรม คุณธรรม และทักษะชีวิต 2. โรงเรียน ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) เพื่อให้ครูสามารถสะท้อนผลจากการนิเทศภายใน และแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ อันจะช่วยต่อยอดผลการนิเทศให้มีความยั่งยืนมากขึ้น 3. ครูผู้สอน ควรนำผลการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning, การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และการใช้เทคโนโลยีเสริมสร้างความใฝ่เรียนรู้ 4. หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการจัดอบรม/พัฒนาผู้บริหารด้านการนิเทศที่มีคุณภาพ รวมถึงพัฒนาระบบนิเทศออนไลน์เพื่อการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในมิติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5. การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระ โดยเฉพาะวิชาสังคม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเท่านั้น เพื่อให้การพัฒนานักเรียนมีความทั่วถึงและสมดุล **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 งานวิจัยครั้งต่อไปควรทดลองสร้างและทดสอบ “รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4” ที่สามารถนำไปใช้จริง ในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางเชิงปฏิบัติแก่ผู้บริหารโรงเรียน เช่น 1. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2. การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ต่าง ๆ และผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 3. บทบาทของครูและผู้ปกครองในการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา อ่อนศรี. (2562). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อํารง ทศนาถุชลี. (2561). *แนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำเพชร บุตตีคำ. (2567). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอภิปิธาบ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พีรศักดิ์ รัตนะ. (2561). *การบริหารตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริพร รัตนสุวรรณ. (2563). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภลักษณ์ โพธิ์ศรี. (2563). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบท*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมหญิง แสงทอง. (2562). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอภิปิธาบ 4 กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุพจน์. (2563). *การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการตามหลักอภิปิธาบ 4*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุวิทย์ เมชินทรีย์. (2560). *การปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมความเป็นไทยในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา เกิดก่อ. (2564). *การประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สพฐ. (2565). *รายงานผลการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อุษา สุตสงวน. (2561). *การนิเทศภายในตามหลักอภิปิธาบ 4 เพื่อพัฒนาครูและผู้เรียน*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ณัฐวุฒิ อินทร. (2561). รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปิยนารถ เจริญสุข. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: W. H. Freeman.
- Cuban, L. (2013). *Inside the black box of classroom practice: Change without reform in American education*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
- Fullan, M. (2014). *The principal: Three keys to maximizing impact*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- McGee, C., & Fraser, D. (2008). *The professional practice of teaching*. South Melbourne, Australia: Cengage Learning.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO Publishing.